

Aptauja par politiskās vides ietekmi uz bibliotēkām

Eiropas Bibliotēku, informācijas un dokumentācijas asociāciju birojs (**EBLIDA**) projekta **ELAN** ietvaros izsludina jaunu starptautisku aptauju "**Politiskās vides ietekme uz bibliotēkām**".

Šīs starptautiskās aptaujas mērķis ir noskaidrot, kā politiskā vide ietekmē bibliotēku ikdienas darbu, lēmumu pieņemšanu un ilgtermiņa attīstību Eiropā.

Aptauja ir paredzēta visu līmeņu bibliotēku profesionāļiem – no bibliotēku darbiniekiem līdz augstākajai vadībai –, kā arī visu veidu bibliotēkām: publiskajām, akadēmiskajām, skolu, nacionālajām un speciālajām bibliotēkām.

Aptaujā tiek analizētas četras galvenās jomas:

- **ikdienas darba prakse** – pieredze saistībā ar cenzūru, pasākumu organizēšanu un politisko ietekmi;
- **lēmumu pieņemšanas procesi** – politisko dalībnieku loma krājuma veidošanā, personāla jautājumos un pakalpojumu attīstībā;
- **institucionālās politikas izstrāde** – atbilstība starptautiskajiem standartiem, piemēram, IFLA-UNESCO Publisko bibliotēku manifestam un Eiropas Cilvēktiesību konvencijai;
- **politiskās pārliecības paušana un cieņpilna darba vide** – aizsardzība pret aizskaršanu, diskrimināciju un represijām.

Apkopojot pierādījumos balstītu informāciju no visas Eiropas, ELAN projekta mērķis ir sniegt ieskatu par to, kā politiskā vide ietekmē bibliotēku spēju saglabāt demokrātisku, iekļaujošu un neitrālu institūciju statusu. Iegūtie rezultāti palīdzēs izstrādāt rekomendācijas profesionālās ētikas stiprināšanai, darbinieku cieņpilnas darba vides aizsardzībai un bibliotēku spējai vienlīdzīgi kalpot visām sabiedrības grupām.

Jūsu viedoklis ir svarīgs! EBLIDA aicina visus Eiropas bibliotēku profesionāļus piedalīties šajā nozīmīgajā aptaujā un veicināt stiprāka, brīvāka un noturīgāka bibliotēku sektora attīstību.

Ģeogrāfiskais pārklājums un bibliotēkas veids (2 jautājumi)

1. Kuru valsti jūs pārstāvat?

(Lūdzu, norādiet savas valsts nosaukumu.)

2. Kāda tipa bibliotēkā jūs strādājat?

- Publiskā bibliotēka
- Akadēmiskā bibliotēka
- Skolu bibliotēka
- Nacionālā bibliotēka
- Speciālā bibliotēka
- Cits

1. sadaļa. Ikdienas darba prakse (8 jautājumi)

3. Vai jums kādreiz ir lūgts vai uzdots izņemt, ierobežot piekļuvi vai mainīt bibliotēkas krājuma materiālus politisku vai ideoloģisku apsvērumu dēļ?

- Nekad
- Reti
- Dažreiz
- Bieži
- Vienmēr

4. Cik lielā mērā politiski apsvērumi ietekmē jūsu izvēli attiecībā uz bibliotēkas programmām (piemēram, pasākumiem, izstādēm vai vieslektoriem)?

- Nemaz
- Nelielā mērā
- Vidēji
- Būtiski
- Pilnībā

5. Vai jūs jūtaties brīvs(-a) vienlīdzīgi apkalpot visas sabiedrības grupas neatkarīgi no to politiskās piederības vai sociālās identitātes?

- Jā, vienmēr

- Lielākoties
- Reizēm
- Reti
- Nekad

6. Vai esat kādreiz pašcenzējis(-usi) savu darbu (piemēram, izvairījies(-usies) no noteiktām tēmām vai materiāliem), paredzot iespējamu politisku reakciju?

- Jā
- Nē

7. Ja jā, lūdzu, īsi aprakstiet.

8. Vai jums kādreiz ir lūgts saskaņot bibliotēkas pasākumu programmu vai krājuma veidošanu ar valsts kultūrpolitikas naratīviem vai diplomātiskajiem mērķiem?

- Jā
- Nē
- Nezinu

9. Ja jā, lūdzu, īsi aprakstiet.

10. Vai jūsu bibliotēka nodrošina mācības vai metodiskus norādījumus par politiski sensitīvu situāciju risināšanu ikdienas darbā?

- Jā
- Nē
- Nezinu

2. sadaļa. Lēmumu pieņemšanas procesi (6 jautājumi)

11. Vai politiskie dalībnieki (piemēram, pašvaldība vai ievēlētas amatpersonas) piedalās lēmumu pieņemšanā par bibliotēkas krājumu vai pakalpojumiem?

- Nekad
- Reti

- Dažreiz
- Bieži
- Vienmēr

12. Cik lielā mērā jūs jūtaties pilnvarots(-a) pieņemt profesionālus lēmumus bez politiskas iejaukšanās?

- Pilnībā
- Lielākoties
- Daļēji ierobežots(-a)
- Būtiski ierobežots(-a)
- Vispār neesmu pilnvarots(-a)

13. Vai esat pieredzējis(-usi) vai novērojis(-usi) politiska spiediena ietekmi uz personāla pieņemšanu darbā, paaugstināšanu amatā, pārcelšanu vai disciplināriem lēmumiem bibliotēkā?

- Jā
- Nē

14. Ja jā, lūdzu, paskaidrojiet.

15. Vai jūsu bibliotēkā ir skaidri noteikta kārtība, kas aizsargā darbiniekus no nepamatotas politiskas ietekmes lēmumu pieņemšanas procesos?

- Jā
- Nē
- Nezinu

16. Cik bieži jūsu bibliotēkā lēmumi tiek pieņemti saskaņā ar profesionālās ētikas principiem un cilvēktiesībām?

- Vienmēr
- Bieži
- Dažreiz
- Reti

- Nekad
- Nezinu

3. sadaļa. Institucionālās politikas izstrāde (10 jautājumi)

17. Vai bibliotēkas politikas (piemēram, krājuma komplektēšanas politika, piekļuves politika vai pasākumu politika) regulāri tiek pārskatītas, lai nodrošinātu atbilstību cilvēktiesību un vārda brīvības standartiem, tostarp IFLA-UNESCO Publisko bibliotēku manifestam, Eiropas Cilvēktiesību konvencijai un bibliotēkas pārvaldības institūcijas nolikumam vai statūtiem, īpaši gadījumos, kad pārvaldības institūcijai ir tiesības klasificēt informāciju kā konfidenciālu un ierobežot darbinieku saziņu?

- Jā
- Nē
- Nezinu

18. Ja jā, lūdzu, aprakstiet, kā šīs pārskatīšanas tiek veiktas.

19. Vai jūsu institūcija jebkad ir pārskatījusi politikas dokumentus politiska spiediena dēļ (piemēram, no finansētājiem, valsts institūcijām vai interešu aizstāvības organizācijām)?

- Jā
- Nē

20. Ja jā, kāda politika tika ietekmēta un kādas bija sekas?

21. Vai, jūsu prāt, jūsu institūcijas politika pietiekami aizsargā demokrātiju, intelektuālo brīvību, neitralitāti, iekļaušanu un vienlīdzību?

- Pilnībā piekrītu
- Piekrītu
- Ne piekrītu, ne nepiekrītu
- Nepiekrītu
- Pilnībā nepiekrītu

22. Vai visu līmeņu darbinieki tiek iesaistīti politikas izstrādes vai pārskatīšanas procesos?

- Jā, visi līmeņi
- Tikai vadība
- Tikai vecākie speciālisti
- Netiek iesaistīti

23. Vai politikas izstrādē vai pārskatīšanā tiek iesaistītas ieinteresētās puses un vietējā kopiena?

- Jā, gan ieinteresētās puses, gan kopiena
- Tikai ieinteresētās puses
- Tikai kopiena
- Netiek iesaistīti

24. Vai jūsu bibliotēkā ir formāls mehānisms ziņošanai par politisku iejaukšanos politikas jautājumos vai tās novēršanai?

- Jā
- Nē
- Nezinu

25. Vai jūsu bibliotēka ir piedalījusies kultūras diplomātijas iniciatīvās (piemēram, starptautiskās izstādēs, valsts atbalstītās kultūras programmās vai sadarbībā ar vēstniecībām un ministrijām)? Ja jā, vai šīs iniciatīvas ietekmēja politikas lēmumus vai darbinieku pienākumus?

- Jā
- Nē
- Nezinu

26. Ja jā, lūdzu, īsi aprakstiet.

4. sadaļa. Politisko uzskatu paušana kā pilsonim un mobings darba vietā (10 jautājumi)

27. Vai esat saskāries(-usies) ar negatīvām sekām darbā (piemēram, aizrādījumu, izslēgšanu no procesiem vai pārceļšanu citā amatā) savu politisko uzskatu vai pilsoniskās aktivitātes dēļ, kas pausta ārpus bibliotēkas?

- Jā
- Nē
- Nezinu

28. Ja jā, lūdzu, īsi aprakstiet.

29. Vai jūtaties droši publiski paust savus politiskos uzskatus (piemēram, sociālajos medijos, protestos vai pilsoniskās līdzdalības forumos), nebaidoties no profesionālām sekām?

- Jā, pilnībā droši
- Drīzāk droši
- Neitrāli
- Drīzāk nedroši
- Ļoti nedroši

30. Vai jūsu politisko uzskatu paušana ir ietekmējusi attiecības ar kolēģiem vai vadītājiem?

- Jā, pozitīvi
- Jā, negatīvi
- Nav ietekmējusi
- Nevēlos atbildēt

31. Vai jūsu darba vietā ir noteikta formāla aizsardzība pret diskrimināciju vai represijām politisko uzskatu vai pilsoniskās aktivitātes dēļ?

- Jā
- Nē
- Nezinu

32. Vai uzskatāt, ka jūsu institūcija ievēro Eiropas Savienības Pamattiesību hartu attiecībā uz vārda brīvību un aizsardzību pret diskrimināciju?

- Pilnībā piekrītu
- Piekrītu
- Ne piekrītu, ne nepiekrītu
- Nepiekrītu
- Pilnībā nepiekrītu

33. Vai jūtaties, ka jūsu darba vietā tiek respektēta jūsu cieņa un nodrošināta aizsardzība pret psiholoģisku vardarbību (mobingu) saskaņā ar Eiropas un/vai valsts darba tiesību normām?

- Pilnībā piekrītu
- Piekrītu
- Ne piekrītu, ne nepiekrītu
- Nepiekrītu
- Pilnībā nepiekrītu

34. Vai jūsu institūcijā ir skaidri noteikta kārtība ziņošanai par mobingu vai aizskaršanu, īpaši gadījumos, kad tā saistīta ar politisku vai ideoloģisku spiedienu?

- Jā
- Nē
- Nezinu

35. Vai esat kādreiz atturējies(-usies) paust savu viedokli vai rīkoties (piemēram, ziņot par cenzūru vai aizstāvēt piekļuves tiesības) bailēs no represijām vai mobinga?

- Jā
- Nē
- Nevēlos atbildēt

36. Vai jūsu institūcija nodrošina mācības vai resursus cilvēktiesību, cieņpilnas darba vides un aizsardzības pret mobingu jautājumos?

- Jā
- Nē
- Nezinu

Paldies, ka veltījāt laiku aptaujas aizpildīšanai! Aptaujas rezultāti tiks publicēti EBLIDA tīmekļvietnē un prezentēti tās organizētajos pasākumos.